

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Dok. nummer 22/06203-2
Deres referanse: 22/1719
Vår dato: 23.06.2022
Vår referanse: Ellen Margrethe Rye

Høringssvar fra USN - NOU 2022:2 Akademisk yringsfrihet

Universitetet i Sørøst-Norge takker for invitasjonen til å gi innspill til NOU 2022:2 Akademisk yringsfrihet.

Utvalgets rapport gir et godt grunnlag for en viktig samfunnsdebatt, og har gode begrepsdiskusjoner om yringsfrihet og akademisk frihet. Rapporten vil være et nyttig bakgrunnsmateriale for departementets arbeid med ny langtidspan for forskning og høyere utdanning. Mange av forslagene i utredningen retter seg mot de akademiske institusjonene og deres eget arbeid for å tilrettelegge for akademisk yringsfrihet. Disse vil være et godt grunnlag for den interne debatten om akademisk yringsfrihet og det videre arbeidet med oppfølging av samfunnsmandatet. Det er positivt at rapporten omfatter studentperspektivet og at det foreslås tiltak for opplæring og veiledning både for ansatte og studenter i arbeidet med akademisk frihet.

Kunnskapsdepartementet ber spesielt om synspunkt på hvilke forslag til tiltak som bør følges opp på departementsnivå. Under følger USNs kommentarer til disse.

Foreslåtte endringer i Universitets- og høyskoleloven

Utvalget foreslår endringer i universitets- og høyskoleloven § 1-5 blant annet for å tydeliggjøre det institusjonelle ansvaret for ansatte og studenters akademiske frihet.

Vedr. § 1-5 (1) Utvalget foreslår å presisere universiteter og høyskolels ansvar for *de som utøver* akademisk frihet. Universiteter og høyskolels har ansvar for å legge til rette for studenter og ansattes frihet og yringsrett, og USN ser ikke behov for den foreslåtte endringen.

Utdanning, forskning og formidling inngår i universiteter og høyskolels samfunnsoppdrag. Det er dermed et spørsmål om det er behov for ytterligere presisering av formidlingsansvaret i universitets- og høyskoleloven.

For å presisere institusjonenes ansvar, kan formidling legges til setningen om institusjonenes ansvar i § 1-5 (1):

«Institusjonene har et ansvar for å sikre at undervisning, forskning, formidling og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid holder et høyt faglig nivå osv.» På denne måten knyttes formidling eksplisitt til anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper.

Vedr. § 1-5 (3): Utvalget foreslår et nytt tredje ledd om lovfesting av universiteter og høyskolels ansvar for å gi «tilstrekkelig opplæring i og forutsetninger for utøvelse av akademisk frihet, herunder akademisk yringsfrihet». Det er allerede institusjonenes ansvar å sikre at ansatte og studenter får tilstrekkelig opplæring i utøvelse av akademisk frihet, herunder akademisk yringsfrihet, og USN mener dermed at det ikke er behov for den foreslåtte endringen.

Vedr. § 1-5 (4) Utvalget foreslår et nytt punkt c) om at universiteter og høyskoler ikke kan gis pålegg eller instruksjoner om innholdet i formidlingen. USN støtter dette, i tråd med den foreslåtte endringen i § 1-5 (1) om å legge til formidling under institusjonenes ansvar.

Vedr. § 1-5 (7) Utvalget foreslår å legge til et nytt ledd om individuell *rett til og faglig ansvar for å drive formidling*. USN mener at forholdet mellom det individuelle og institusjonelle ansvaret for å drive formidling er uklart, og støtter ikke forslaget om lovfesting av individuelt faglig ansvar.

Formidling som element i utviklingsavtaler

Utvalget foreslår at alle utviklingsavtalene som Kunnskapsdepartementet og universitetene og høyskolene blir enige om skal inneholde mål som er knyttet til formidling. USN ser det som et særlig ansvar å ivareta brukerrettet forskningsformidling i regionen. Vi støtter imidlertid ikke forslaget om å standardisere utviklingsavtalene slik at alle avtaler skal inneholde mål knyttet til formidling. Utviklingsavtalene er et viktig grep for å tilrettelegge for mangfold og arbeidsdeling i sektoren. Den enkelte avtale må utnytte institusjonens fortrinn i møte med samfunnsutfordringene, og prioritere kunnskapsutvikling på områder der institusjonene særlig vil kunne bidra til å styrke kvalitet i forskning, utdanning og innovasjon.

Finansieringsindikatorer for formidling

Utvalget foreslår en formidlingsindikator i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Vi støtter ikke dette forslaget, jf. høringsuttalelse til Hatlen-utvalgets rapport. USN støtter den foreslåtte forenklingen ved å redusere fra åtte til to resultatindikatorer, og mener at det er viktig at det velges resultatkomponenter som gir stabilitet og forutsigbarhet i finansieringsmodellen. USN støtter ikke en egen indikator for formidling, da den kan bli gjenstand for målforskyvning og kompleksitet, i stedet for forenkling.

Rapporteringsystemet for formidling

USN støtter utvalgets vurderinger om at det er behov for en forenkling og effektivisering av rapporteringssystemet for formidling. Det pågående arbeidet med nasjonalt vitenarkiv (NVA) er en viktig del av dette arbeidet.

Formidling ved ansettelse og opprykk

Utvalget mener at formidlingsaktiviteter kan vektlegges mer ved ansettelser og opprykk og at forventninger om formidlingsaktivitet også kan legges tydeligere inn i arbeidsavtaler. Utvalget foreslår at det etableres transparente belønnings-/insentivsystemer for formidling, uavhengig av om det innføres en nasjonal formidlingsindikator. USN mener at det er avgjørende at det tas et nasjonalt grep om dette slik at det sikres et gjennomgående system og likhet i praksis og tolkning i sektoren, blant annet gjennom UHRs retningslinjer for opprykk.

Forskriftsfesting av norsk sammendrag i doktorgradsavhandling

Utvalget foreslår at Kunnskapsdepartementet forskriftsfester en ordning med krav om norsk sammendrag i doktorgradsavhandling. USN er i utgangspunktet positiv til utvalgets forslag om norsk sammendrag. Samtidig vil dette kunne være utfordrende for mange utenlandske stipendiater. Innenfor noen fagområder er det fagspråk som vil være særlig krevende for de som skal bidra med oversetting. USN foreslår at det i stedet oppfordres til norsk sammendrag, og at det i den forbindelse presiseres hvem som skal ha ansvaret for gjennomføringen av et slikt krav.

Vennlig hilsen

Petter Aasen

Rektor

Ellen Margrethe Rye

Spesialrådgiver

Rektors stab

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

